ODLUKE

ODLUKA VIJEĆA (ZVSP) 2020/1656

od 6. studenoga 2020.

o potpori Unije aktivnostima Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) u područjima nuklearne sigurnosti te u okviru provedbe Strategije EU-a protiv širenja oružja za masovno uništenje

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji, a posebno njegov članak 28. stavak 1. i članak 31. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku,

budući da:

(1) Europsko vijeće usvojilo je 12. prosinca 2003. Strategiju Europske unije protiv širenja oružja za masovno uništenje („Strategija”), čije poglavlje III. sadržava popis mjera koje je unutar Unije i u trećim zemljama potrebno poduzeti radi suzbijanja širenja takvog oružja.

(2) Unija aktivno provodi Strategiju i mjere navedene u njezinu poglavlju III., osobito osiguravanjem financijskih sredstava za potporu posebnim projektima multilateralnih institucija kao što je Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA).

(3) Vijeće je 17. studenoga 2003. donijelo Zajedničko stajalište 2003/805/ZVSP ([1]). U tom se zajedničkom stajalištu, među ostalim, poziva na promicanje sklapanja sveobuhvatnih sporazuma o zaštitnim mjerama i dodatnih protokola s IAEA-om te se njime Unija obvezuje djelovati kako bi dodatni protokoli i sveobuhvatni sporazumi o zaštitnim mjerama postali standard za sustav provjera IAEA-e.

(4) Vijeće je 17. svibnja 2004. donijelo Zajedničku akciju 2004/495/ZVSP ([2]).

(5) Vijeće je 18. srpnja 2005. donijelo Zajedničku akciju 2005/574/ZVSP ([3]).

(6) Vijeće je 12. lipnja 2006. donijelo Zajedničku akciju 2006/418/ZVSP ([4]).

(7) Vijeće je 14. travnja 2008. donijelo Zajedničku akciju 2008/314/ZVSP ([5]).

(8) Vijeće je 27. rujna 2010. donijelo Odluku 2010/585/ZVSP ([6]).

([1]) Zajedničko stajalište Vijeća 2003/805/ZVSP od 17. studenoga 2003. o univerzalizaciji i jačanju multilateralnih sporazuma na području nešireња oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke (SL L 302, 20.11.2003., str. 34.).

([2]) Zajednička akcija Vijeća 2004/495/ZVSP od 17. svibnja 2004. o potpori aktivnostima IAEA-e na temelju njezina Programa nuklearne sigurnosti te u okviru provedbe Strategije EU-a protiv širenja oružja za masovno uništenje (SL L 182, 19.5.2004., str. 46.).

([3]) Zajednička akcija Vijeća 2005/574/ZVSP od 18. srpnja 2005. o potpori aktivnostima IAEA-e u područjima nuklearne sigurnosti i provjeravanja te u okviru provedbe Strategije EU-a protiv širenja oružja za masovno uništenje (SL L 193, 23.7.2005., str. 44.).

([4]) Zajednička akcija Vijeća 2006/418/ZVSP od 12. lipnja 2006. o potpori aktivnostima IAEA-e u područjima nuklearne sigurnosti i provjeravanja te u okviru provedbe Strategije EU-a protiv širenja oružja za masovno uništenje (SL L 165, 17.6.2006., str. 20.).

([5]) Zajednička akcija Vijeća 2008/314/ZVSP od 14. travnja 2008. o potpori aktivnostima IAEA-e u područjima nuklearne sigurnosti i provjeravanja te u okviru provedbe Strategije EU-a protiv širenja oružja za masovno uništenje (SL L 107, 17.4.2008., str. 62.).

([6]) Odluka Vijeća 2010/585/ZVSP od 27. rujna 2010. o potpori aktivnostima IAEA-e u područjima nuklearne sigurnosti i provjeravanja u okviru provedbe Strategije EU za sprečavanje širenja oružja za masovno uništenje (SL L 259, 1.10.2010., str. 10.).

(9) Vijeće je 21. listopada 2013. donijelo Odluku 2013/517/ZVSP ([7]).

(10) Vijeće je 21. prosinca 2016. donijelo Odluku (ZVSP) 2016/2383 ([8]) te ju je 8. lipnja 2020. produljilo Odlukom Vijeća (ZVSP) 2020/755 ([9]).

(11) Izmjena Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (CPPNM) stupila je na snagu 8. svibnja 2016. Sve države članice EU-a, kao i Zajednica Euratom, stranke su Izmjene Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala iz 2005. (ACPPNM). Unija nastavlja promicati njezinu univerzalizaciju i učinkovitu provedbu, među ostalim podupiranjem aktivnosti koje se u području nuklearne sigurnosti provode u okviru Plana nuklearne sigurnosti IAEA-e za razdoblje 2018. – 2021.

(12) Unija ponovno ističe da je za nuklearnu sigurnost unutar određene države odgovorna isključivo ta država te je predana daljnjem jačanju nuklearne sigurnosti kroz provedbu mjera nacionalne sigurnosti i međunarodnu suradnju. Unija će nastaviti pružati potporu radu IAEA-e koji se sastoji u pružanju pomoći državama članicama, na njihov zahtjev, pri uspostavi i poboljšanju djelotvornih i održivih nacionalnih sustava nuklearne sigurnosti. Time će potpora Unije biti u skladu s Ministarskom deklaracijom i nalazima u okviru Međunarodne konferencije o nuklearnoj sigurnosti – Održavanje i jačanje napora (konferencija ICONS) održane u sjedištu IAEA-e u Beču od 10. do 14. veljače 2020. Unija će nastaviti doprinositi provedbi Plana nuklearne sigurnosti IAEA-e za razdoblje 2018. – 2021. koji je 13. rujna 2017. odobrilo Vijeće guvernera IAEA-e te 14. rujna 2017. potvrdila Opća konferencija. Cilj je Unije očuvati održivost i učinkovitost provedbe prethodnih zajedničkih akcija i odluka Vijeća u potpori planovima nuklearne sigurnosti IAEA-e,

DONIJELO JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

1. U svrhu daljnje učinkovite provedbe Strategije, Unija podupire aktivnosti Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) kojima je cilj:

(a) doprinositi globalnim naporima za postizanje učinkovite nuklearne sigurnosti utvrđivanjem sveobuhvatnih smjernica za nuklearnu sigurnost i, na zahtjev, promicanjem uporabe tih smjernica s pomoću istorazinskih ocjena, savjetodavnih usluga te izgradnje kapaciteta, što uključuje obrazovanje i osposobljavanje;

(b) pružati pomoć u pristupanju relevantnim međunarodnim pravnim instrumentima i njihovoj provedbi te u jačanju međunarodne suradnje i koordinacije u vezi s pružanjem pomoći; i

(c) podupirati mandat IAEA-e za obavljanje središnje uloge i jačanje međunarodne suradnje u području nuklearne sigurnosti, pri čemu se uvažavaju prioriteti država članica izraženi u odlukama i rezolucijama IAEA-inih tijela za oblikovanje politika.

2. Projektima koje Unija treba financirati podupiru se:

(a) prioritetni i transverzalni projekti u području nuklearne sigurnosti, kao što su univerzalizacija Izmjene Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala, usluge u području računalne sigurnosti i informacijske tehnologije te unapređenje kulture nuklearne sigurnosti;

(b) upravljanje informacijama s težištem na procjeni potreba, prioriteta i prijetnji u području nuklearne sigurnosti;

([7]) Odluka Vijeća 2013/517/ZVSP od 21. listopada 2013. o potpori Unije aktivnostima Međunarodne agencije za atomsku energiju u područjima nuklearne sigurnosti i provjeravanja te u okviru provedbe Strategije EU-a protiv širenja oružja za masovno uništenje (SL L 281, 23.10.2013., str. 6.).

([8]) Odluka Vijeća (ZVSP) 2016/2383 od 21. prosinca 2016. o potpori Unije aktivnostima Međunarodne agencije za atomsku energiju u područjima nuklearne sigurnosti te u okviru provedbe Strategije EU-a protiv širenja oružja za masovno uništenje (SL L 352, 23.12.2016., str. 74.).

([9]) Odluka Vijeća (ZVSP) 2020/755 od 8. lipnja 2020. o izmjeni Odluke (ZVSP) 2016/2383 o potpori Unije aktivnostima Međunarodne agencije za atomsku energiju u područjima nuklearne sigurnosti te u okviru provedbe Strategije EU-a protiv širenja oružja za masovno uništenje (SL L 179I, 9.6.2020., str. 2.).

(c) nuklearna sigurnost materijala i povezanih postrojenja s težištem na unapređenju fizičke zaštite, evidentiranja i kontrole nuklearnog materijala za cijeli ciklus goriva te konceptualni dokument o primjeni mjera za fizičku zaštitu u doba bolesti COVID-19;

(d) nuklearna sigurnost materijala koji nisu pod regulatornom kontrolom s težištem na infrastrukturi za institucionalan odgovor za materijale koji nisu pod regulatornom kontrolom;

(e) razvoj programa i međunarodna suradnja s težištem na razvoju programa za obrazovanje i osposobljavanje;

(f) rodno usmjerena izgradnja kapaciteta i obrazovanje u području nuklearne sigurnosti.

3. Pri provedbi projekata iz stavka 2., u potpori aktivnostima iz stavaka 1. i 2., osigurava se vidljivost Unije kao i pravilno upravljanje programima u okviru izvršenja ove Odluke.

4. Projekti iz stavka 2. provode se u korist svih država članica IAEA-e i država koje nisu države članice IAEA-e.

5. Sve sastavnice projekata podupiru se proaktivnim i inovativnim aktivnostima informiranja javnosti, a sredstva se dodjeljuju u skladu s time.

6. Detaljni opis projekata iz stavka 2. nalazi se u Prilogu ovoj Odluci.

Članak 2.

1. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku („Visoki predstavnik”) odgovoran je za provedbu ove Odluke.

2. IAEA je nadležna za tehničku provedbu projekata iz članka 1. stavka 2. Tu zadaću izvršava pod nadzorom Visokog predstavnika. U tu svrhu Visoki predstavnik sklapa potrebne aranžmane s IAEA-om.

Članak 3.

1. Financijski referentni iznos za provedbu projekata iz članka 1. stavka 2. iznosi 11 582 300 EUR.

2. Rashodima koji se financiraju iz iznosa određenog u stavku 1. upravlja se u skladu s postupcima i pravilima koji se primjenjuju na proračun Unije.

3. Europska komisija nadzire pravilno upravljanje financijskim referentnim iznosom iz stavka 1. U tu svrhu sklapa sporazum o financiranju s IAEA-om. U sporazumu o financiranju utvrđuje se da IAEA treba osigurati vidljivost doprinosa Unije koja je razmjerna njegovu opsegu.

4. Europska komisija nastoji sklopiti sporazum o financiranju iz stavka 3. u najkraćem roku nakon stupanja na snagu ove Odluke. Ona obavješćuje Vijeće o eventualnim poteškoćama u tom procesu i o datumu sklapanja sporazuma o financiranju.

Članak 4.

1. Visoki predstavnik izvješćuje Vijeće o provedbi ove Odluke na osnovi redovitih izvješća koja priprema IAEA. Ta su izvješća temelj za evaluaciju koju provodi Vijeće.

2. Europska komisija dostavlja informacije o financijskim aspektima provedbe projekata iz članka 1. stavka 2.

Članak 5.

1. Ova Odluka stupa na snagu na dan donošenja.

2. Ova Odluka prestaje važiti 36 mjeseci nakon datuma sklapanja sporazuma o financiranju iz članka 3. stavka 3. ili šest mjeseci nakon datuma njezina donošenja, ako sporazum o financiranju nije sklopljen unutar tog razdoblja.

Sastavljeno u Bruxellesu 6. studenoga 2020.

Za Vijeće
Predsjednik
M. ROTH

PRILOG

1. Naslov 1.: Prioritetni i transverzalni projekti u području nuklearne sigurnosti

Projekt 1: Univerzalizacija Izmjene Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala iz 2005. (ACPPNM).

Kontekst

IAEA, na zahtjev, pruža zakonodavnu i tehničku potporu radi lakšeg pristupanja Izmjeni i njezine provedbe. To uključuje:

1. pomoć u izradi nacionalnog provedbenog zakonodavstva, uključujući pružanje nacionalnih, regionalnih i međunarodnih tečajeva i seminara za osposobljavanje, stavljanje na raspolaganje bilateralne pomoći pri izradi nacionalnih zakona i osiguravanje osposobljavanja za pojedinačne osobe,

2. pomoć pri uspostavi, provedbi i održavanju državnog sustava fizičke zaštite, među ostalim pružanjem usluga u području nuklearne sigurnosti, primjerice istorazinskih ocjena i savjetodavnih usluga, nacionalnih i regionalnih tečajeva za osposobljavanje i radionica s ciljem izgradnje kapaciteta i razvoja potrebnih ljudskih resursa te u svrhu razvoja i provedbe integriranih planova za potporu nuklearnoj sigurnosti (INSSP-ovi).

Ciljevi

Ciljevi su pružanje pomoći u razvoju i promicanju nuklearne sigurnosti na globalnoj razini, uključujući izradu i odgovarajuću primjenu smjernica iz Zbirke IAEA-e o nuklearnoj sigurnosti, promicanje univerzalizacije Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (CPPNM) i njezine izmjene, dalje u tekstu zajedno A/CPPNM, te olakšavanje razmjene informacija o nuklearnoj sigurnosti i jačanje međunarodnog pravnog okvira.

Očekivana ostvarenja

1. Preispitivanje ACPPNM-a tijekom Konferencije država stranaka u 2021.

2. Međunarodne, regionalne i nacionalne radionice, na zahtjev država članica, za promicanje univerzalizacije CPPNM-a i podizanje svijesti.

3. Izrada materijala za informiranje u svrhu poticanja daljnjih pristupanja ACPPNM-u.

Ishod

Doprinos IAEA-e pristupanjima A/CPPNM-u

Projekt 2: Usluge u području računalne sigurnosti i informacijskih tehnologija

Kontekst

Informacijska i računalna sigurnost ostaje i dalje ključni element za poboljšanje kapaciteta država u području nuklearne sigurnosti.

Nuklearna sigurnost usmjerena je na sprečavanje i otkrivanje kaznenih djela ili namjernih neovlaštenih radnji, koji se odnose ili su usmjereni na nuklearan materijal, drugi radioaktivan materijal te s njima povezana postrojenja ili aktivnosti, kao i na odgovor na takva djela odnosno radnje. Za nuklearnu sigurnost unutar određene države odgovorna je isključivo ta država, koja ima obvezu pobrinuti se za sigurnost nuklearnog materijala, drugog radioaktivnog materijala te s njima povezanih postrojenja i aktivnosti u svojoj nadležnosti. Svaka država nastoji postići nuklearnu sigurnost uspostavom vlastitog, sebi primjerenog sustava nuklearne sigurnosti. Računala imaju važnu ulogu u pogledu svih aspekata upravljanja sigurnim i zaštićenim radom nuklearnih postrojenja, primjerice računalne sigurnosti i očuvanja fizičke zaštite. Iznimno je važno da svi takvi sustavi budu odgovarajuće zaštićeni od zlonamjernih upada. Informacijska i računalna sigurnost kontinuirano se razvija jer se mogućnosti i obilježja mogućih opasnosti stalno mijenjaju uz neprekidnu pojavu novih tehnika, taktika i procesa u pogledu prijetnji. Rad IAEA-e usmjeren je na obranu od takvih rastućih prijetnji.

Ciljevi

Poboljšanje kapaciteta država u području računalne i informacijske sigurnosti.

Očekivana ostvarenja

1. Dovršena i ažurirana publikacija sa smjernicama o informacijskoj i računalnoj sigurnosti u okviru Zbirke IAEA-e o nuklearnoj sigurnosti (novi i ažurirani dokumenti sa smjernicama) i s njima povezanih tehničkih dokumenata i publikacija.

2. Organiziranje sastanaka stručnjaka u području računalne sigurnosti nuklearnih postrojenja u svrhu praćenja razvoja događaja u navedenom području.

3. Tečajevi za osposobljavanje, vježbe i radionice.

4. Tehnička pomoć državama u području računalne sigurnosti.

Ishod

1. Doprinos IAEA-e poboljšanim kapacitetima za informacijsku i računalnu sigurnost na razini države, nadležnih tijela i postrojenjâ u svrhu sprečavanja i otkrivanja incidenata u području računalne sigurnosti koji bi izravno ili neizravno mogli ugroziti nuklearnu sigurnost i zaštitu, te potpore odgovoru na takve incidente.

2. Poboljšanje međunarodne suradnje okupljanjem stručnjaka i oblikovatelja politika radi poticanja razmjene informacija i iskustava u području računalne sigurnosti.

3. Daljnje objavljivanje publikacija sa smjernicama i tehničkih dokumenata u području informacijske i računalne sigurnosti u vezi s nuklearnom sigurnosti.

Projekt 3: Unapređenje kulture nuklearne sigurnosti

Kontekst

Kultura nuklearne sigurnosti multidisciplinaran je pristup za pripremu osoblja na vanjske i unutarnje prijetnje u smislu njegove spremnosti i motivacije za poštovanje uspostavljenih postupaka i propisa te osiguravanja budnosti. Budući da su većinu sustava nuklearne sigurnosti osmislili i vode ljudi, uspjeh takvih sustava ovisi o ljudima koji su u njih uključeni. Kultura nuklearne sigurnosti smatra se jednim od 12 temeljnih načela fizičke zaštite nuklearnog materijala i postrojenja u okviru ACPPNM-a, kao i jednim od osnovnih načela Kodeksa ponašanja o sigurnosti i zaštiti radioaktivnih materijala. U Provedbenom vodiču o kulturi nuklearne sigurnosti (Zbirka o nuklearnoj sigurnosti br. 7) ta se kultura definira se kao skup značajki, stavova i ponašanja pojedinaca, organizacija i institucija koji služi kao sredstvo za potporu i unapređenje nuklearne sigurnosti. U istoj zbirci definira se koncept, opisuju uloge i odgovornosti institucija i pojedinaca te pružaju značajke kulture nuklearne sigurnosti koji služe za postizanje učinkovitosti nuklearne sigurnosti.

Svrha je projekta poduprijeti razvoj ljudskih resursa u državama članicama u okviru radionica, tečajeva za osposobljavanje i seminara za poticanje svijesti, poticati provedbu samoprocjene kulture nuklearne sigurnosti i promicati razmjenu iskustava i znanja o alatima i metodologijama za samoprocjenu te dobrim praksama u području kulture nuklearne sigurnosti.

Cilj

Potpora državama u unapređenju njihove kulture sigurnosti.

Očekivana ostvarenja

1. Organizacija međunarodnih radionica o kulturi nuklearne sigurnosti u svrhu potpore razvoju ljudskih resursa u državama članicama.

2. Razvoj i konsolidacija smjernica te materijala i alata za osposobljavanje u području kulture nuklearne sigurnosti, primjerice alata za samoprocjenu.

Ishod

Promicanje međunarodne razmjene iskustava, znanja i dobre prakse u pogledu načina razvoja, poticanja i održavanja snažne kulture nuklearne sigurnosti koja je usklađena s državnim sustavima nuklearne sigurnosti.

2. Naslov 2.: Upravljanje informacijama

Projekt 1: Procjena potreba, prioriteta i prijetnji u području nuklearne sigurnosti (misije u vezi s integriranim planovima za potporu nuklearnoj sigurnosti (INSSP))

Kontekst

IAEA pojedinačnim državama koje to zatraže pomaže pri utvrđivanju i rješavanju potreba u području nuklearne sigurnosti, i to razvojem i provedbom INSSP-ova te razvojem alata za samoprocjenu. Za nuklearnu sigurnost unutar određene države odgovorna je isključivo ta država, koja ima obvezu pobrinuti se za sigurnost nuklearnog materijala, drugog radioaktivnog materijala te s njima povezanih postrojenja i aktivnosti u svojoj nadležnosti. IAEA podupire napore država u svrhu uspostave učinkovitih i održivih sustava nuklearne sigurnosti, pri čemu je INSSP učinkovit mehanizam u tom smislu. Unatoč tome što se radi o pravno neobvezujućem dokumentu, odobrenje ili potvrda INSSP-a znak je da je određena država preuzela obvezu ulaganja napora u provedbu dogovorenih i u tom dokumentu sadržanih poboljšanja u vezi s nuklearnom sigurnosti. INSSP je osmišljen sa svrhom doprinosa strateškom planiranju aktivnosti u vezi s nuklearnom sigurnosti u određenoj državi i osigurao da ona preuzme odgovornost za poboljšanja u svrhu jačanja vlastita sustava nuklearne sigurnosti. Sadržava procjenu potreba te države u području nuklearne sigurnosti te obuhvaća aktivnosti koje ona poduzima ili planira poduzeti u suradnji, ovisno o slučaju, s IAEA-om ili drugim međunarodnim partnerima.

INSSP se sastoji od općeg okvira koji sadržava područja i ciljeve u vezi s nuklearnom sigurnosti kojim se određenoj državi omogućuje sistematično utvrđivanje njezinih potreba u području nuklearne sigurnosti. Cilj je toj državi pružiti opće strateške elemente nuklearne sigurnosti kako bi se donositelje odluka i ciljeve strateškog planiranja dugoročno usmjerilo prema uspostavi samoodrživih sustava nuklearne sigurnosti. INSSP je strukturiran oko šest funkcionalnih područja: 1. zakonodavnog i regulatornog okvira, 2. procjene prijetnji i rizika, 3. sustava fizičke zaštite, 4. otkrivanja kaznenih djela i drugih neovlaštenih radnji koje uključuju materijal koji nije pod regulatornom kontrolom, 5. odgovora na događaje povezane s nuklearnom sigurnosti i 6. održavanja sustava nuklearne sigurnosti u državi. Osim misija u vezi s integriranim planovima za potporu nuklearnoj sigurnosti, IAEA organizira i tehničke sastanke kontaktnih točaka za INSSP-ove.

Proces INSSP-a oslanja se na sustav za upravljanje informacijama o nuklearnoj sigurnosti (NUSIMS), tj. dobrovoljni sustav osmišljen kako bi se državama članicama, pomoglo u preispitivanju statusa njihove infrastrukture za nuklearnu sigurnost u okviru samoprocjene, kao i u praćenju napretka u uspostavi, održavanju i održavanju učinkovitog sustava nuklearne sigurnosti. Informacijska struktura NUSIMS-a odražava ključna operativna područja nuklearne sigurnosti te se temelji na publikacijama o osnovnim informacijama i preporukama u vezi s nuklearnom sigurnosti objavljenima u okviru Zbirke IAEA-e o nuklearnoj sigurnosti.

Ciljevi

Utvrđivanje i konsolidacija potreba pojedinačnih država u području nuklearne sigurnosti u okviru integriranog dokumenta koji sadržava potrebna poboljšanja povezana s nuklearnom sigurnosti te osiguravanje prilagođenog okvira za koordinaciju i provedbu aktivnosti koje određena država, IAEA i potencijalni donatori provode u vezi s nuklearnom sigurnosti.

Održavanje sveobuhvatne informacijske platforme kojom se osigurava dobro shvaćanje potreba država u području nuklearne sigurnosti na globalnoj razini te podupiranje provedbe plana nuklearne sigurnosti.

Očekivana ostvarenja

1. Razvoj i provedba INSSP-ova.

2. Preispitivanje mehanizma ili alata za dobrovoljnu samoprocjenu stavljenih na raspolaganje državama i njihovo ponovno usklađivanje sa strukturom INSSP-a (NUSIMS).

3. Tehnički sastanci kontaktnih točaka za INSSP-ove.

4. Dovršetak korisničkog priručnika o INSSP-u.

Ishod

Procjena potreba država koje su to zatražile, u području nuklearne sigurnosti i potpora uspostavi strateškog planiranja preporučenih aktivnosti u vezi s nuklearnom sigurnosti kako bi se osigurala uspostava, održavanje i održivost učinkovitog sustava nuklearne sigurnosti za pomoć državama u ispunjavanju obveza iz A/CPPNM-a.

3. Naslov 3.: Nuklearna sigurnost materijala i s njima povezanih postrojenja

Projekt 1: Unapređenje fizičke zaštite te evidentiranja i kontrole nuklearnog materijala za cijeli ciklus goriva

Kontekst

Aktivnosti povezane s nuklearnom sigurnosti pri uporabi i skladištenju nuklearnog materijala, nuklearnom sigurnosti ciklusa nuklearnog goriva i s njim povezanih postrojenja tijekom njihova životnog vijeka, uključujući evidentiranje i kontrolu nuklearnog materijala za potrebe nuklearne sigurnosti te s tehničkom provedbom A/CPPNM-a. Agencija razvija smjernice i državama, na njihov zahtjev, pruža osposobljavanje i potporu za unapređenje sigurnosti nuklearnih materijala primjenom evidentiranja i kontrole. U okviru projekta žele se riješiti tzv. unutarnje prijetnje. Program IAEA-e za unutarnje prijetnje sadržava smjernice o preventivnim i zaštitnim mjerama za nuklearnu sigurnost čiji je cilj ublaživanje takvih prijetnji. Projektom će se ujedno rješavati evidentiranje i kontrola nuklearnog materijala (NMAC). Sustav NMAC pomaže u otkrivanju i odvraćanju od neovlaštenog uklanjanja nuklearnog materijala, s pomoću inventara cjelokupnog nuklearnog materijala, koji uključuje informacije povezane s njegovom lokacijom. Glavni je cilj sustava NMAC održavati i pružati točne, pravodobne, potpune i pouzdane informacije o svim aktivnostima i operacijama u vezi s nuklearnim materijalom (uključujući njegovo premještanje). Sustav NMAC na razini postrojenja uspostavlja se u kontekstu nacionalnog regulatornog okvira te je pod kontrolom državnog nadležnog tijela. Ne smije ga se brkati s državnim sustavom evidentiranja i kontrole nuklearnog materijala (SSAC) koji je uspostavljen radi ispunjavanja međunarodnih obveza u pogledu zaštitnih mjera.

IAEA je uložila znatna sredstva u razvoj hipotetskog instituta za nuklearna istraživanja Shapash (SNRI). Pritom je glavni cilj bilo omogućiti osposobljavanje država članica o pitanjima povezanima s nuklearnom sigurnosti, pri čemu se nije moglo otkriti osjetljive informacije kako se ne bi ugrozila sigurnost stvarnih postrojenja. SNRI-jev 3D model koristan je alat za osposobljavanje u području nuklearne sigurnosti. Daljnjim razvojem SNRI-ja trebale bi se iskoristiti prednosti 3D modela i poboljšati ishodi osposobljavanja u području nuklearne sigurnosti. Specijalizirana znanja i resursi nužni su, međutim, za uporabu 3D-a i virtualne stvarnosti za potrebe osposobljavanja. Ciljevi osposobljavanja moraju biti dobro usklađeni s tehnološkim rješenjima koja se rabe za njihovo postizanje. IAEA namjerava nastaviti s istraživanjem mogućih prednosti SNRI-jeva 3D modela i razvojem obrazovnih materijala povezanih sa SNRI-jem.

Ciljevi

Pružanje smjernica i alata za sprečavanje i zaštitu od neovlaštenog uklanjanja nuklearnog materijala te sabotaže nuklearnog materijala i postrojenja od strane upućenih osoba.

Utvrđivanje država članica IAEA-e koje se bave rukovanjem nuklearnim materijalom te njegovom obradom ili skladištenjem i rabe sustav NMAC te pružanje potpore njihovim nadležnim tijelima i operaterima kako bi se osigurala uspješnost programa NMAC. Utvrđivanje država članica IAEA-e koje trenutačno nemaju sustav NMAC, a željele bi zatražiti pomoć za uspostavu programa NMAC.

Očekivana ostvarenja

1. Izrada publikacija sa smjernicama u okviru Zbirke o nuklearnoj sigurnosti te alata za e-učenje o suzbijanju unutarnjih prijetnji i unapređenju evidentiranja i kontrole materijala za potrebe nuklearne sigurnosti u postrojenjima

2. Organizacija tečajeva za podizanje svijesti i praktično osposobljavanje.

3. Organizacija tečajeva za podizanje svijesti i praktično osposobljavanje o NMAC-u.

4. Daljnji razvoj alata Shapash za osposobljavanje s pomoću virtualne stvarnosti.

Ishod

Trajno pružanje potpore naporima država pri uspostavi učinkovitih i održivih nacionalnih sustava nuklearne sigurnosti za potporu suzbijanju unutarnjih prijetnji i poboljšanju evidentiranja i kontrole za potrebe nuklearne sigurnosti u postrojenjima

Projekt 2: Koordinirani istraživački projekt – konceptualni dokument o primjeni mjera za fizičku zaštitu u doba bolesti COVID-19

Kontekst

Ovaj će se projekt baviti primjenom tehnologija za kontrolu pristupa i drugih tehnologija za nuklearnu sigurnost u pandemijskom okruženju u postrojenjima u kojima se skladišti i rabi nuklearni i drugi radioaktivni materijal, među ostalim postrojenjima ciklusa nuklearnog goriva, istraživačkim i energetskim reaktorima te postrojenjima za radioaktivne materijale. Tijekom pandemija kao što je pandemija bolesti COVID-19 medicinske mjere za minimiziranje prijenosa virusa mogu utjecati na učinkovitost, pa čak i na primjenu postojećih tehnologija i postupaka za nuklearnu sigurnost kao što su mjere kontrole pristupa osoblja. U određenim bi okolnostima moglo biti primjereno promijeniti provedbene protokole te izmijeniti postojeće i prilagoditi nove tehnologije u svrhu svladavanja izazova uzrokovanih bolešću COVID-19. U okviru projekta preispitat će se operativno iskustvo država članica IAEA-e u pogledu primjene kontrole pristupa i drugih mjera za nuklearnu sigurnost u doba bolesti COVID-19 te utvrditi s njom povezani izazovi i dobre prakse. Potom će trebati utvrditi tehnologije i postupke za nuklearnu sigurnost (među ostalim u području kontrole pristupa) koje je potrebno poboljšati te obaviti laboratorijske evaluacije mogućih izmjena i poboljšanja s aspekta njihove provedbe u okolnostima sličnima onima u doba bolesti COVID-19. IAEA će olakšati razmjenu operativnih iskustava i tehničkih informacija među državama članicama, objavljivati izvješća o projektu i podupirati istraživački rad u odabranim laboratorijima država članica.

Ciljevi

Osiguranje učinkovitih mjera za nuklearnu sigurnost u postrojenjima za nuklearne i druge radioaktivne materijale u okolnostima sličnima onima u doba bolesti COVID-19. Ciljevi projekta osobito uključuju sljedeće:

1. preispitivanje operativnih iskustava država članica u provedbi kontrole pristupa i drugih mjera za nuklearnu sigurnost u doba bolesti COVID-19,

2. utvrđivanje s njom povezanih izazova i dobre prakse,

3. razmatranje potrebe za izmjenom postojećih tehnologija ili postupaka povezanih s njihovom uporabom ili za razvojem novih tehnologija s ciljem uvažavanja medicinskih zahtjeva povezanih s bolešću COVID-19,

4. provedbu tehničke procjene predloženih izmjena novih tehnologija za kontrolu pristupa i drugih tehnologija za nuklearnu sigurnost s ciljem uvažavanja pandemijskih okolnosti.

Očekivana ostvarenja

1. Priručnik o dobroj praksi i tehnološkim preporukama za razmjenu operativnih iskustava država članica u području nuklearne sigurnosti u doba bolesti COVID-19.

2. Utvrđivanje tehnoloških područja koja je potrebno dodatno razviti u svrhu omogućivanja učinkovitih mjera za kontrolu pristupa i drugih mjera za nuklearnu sigurnost u okolnostima sličnim onima u doba bolesti COVID-19.

Ishodi

Pojačane mjere za nuklearnu sigurnost s ciljem sprečavanja krađe nuklearnog i drugog radioaktivnog materijala odnosno onemogućivanja sabotaže nuklearnih postrojenja u okolnostima sličnim onima u pandemiji.

Poboljšano donošenje odluka u regulatornim tijelima i industriji u vezi s uporabom tehnologija za kontrolu pristupa i drugih tehnologija za nuklearnu sigurnost tijekom krize.

4. Naslov 4.: Nuklearna sigurnost materijala koji nisu pod regulatornom kontrolom

Projekt 1: Infrastruktura za institucionalni odgovor u pogledu materijala koji nisu pod regulatornom kontrolom

Kontekst

U okviru projekta državama članicama se, na njihov zahtjev, pruža potpora u nastojanjima da uspostave potrebnu infrastrukturu za borbu protiv nezakonite trgovine nuklearnim i drugim radioaktivnim materijalom. Pritom je potpora za infrastrukturu podijeljena na uslugu utvrđivanja infrastrukturnih potreba i potporu državama u uspostavi, provedbi, praćenju, procjeni i održavanju njihovih sustava nuklearne sigurnosti u vezi s odgovorom na događaje povezane s

nuklearnom sigurnosti koji uključuju materijal koji nije pod regulatornom kontrolom. Infrastrukturne potrebe određene države procjenjuju se u okviru postupka Međunarodne savjetodavne službe za nuklearnu sigurnost (INSServ), koja djeluje u okviru IAEA-e, odnosno izradom plana za odgovor u području nuklearne sigurnosti. Dodatno područje odgovornosti sastoji se u pružanju potpore državama koje žele uvesti sustave i primijeniti mjere za nuklearnu sigurnost na velikim javnim događanjima.

Cilj

Pomoć državama u uspostavi i održavanju učinkovite institucionalne infrastrukture za jačanje nacionalnih napora u svrhu zaštite ljudi, imovine, okoliša i društva od neovlaštene uporabe nuklearnog i drugog radioaktivnog materijala.

Očekivana ostvarenja

1. Izrada publikacija sa smjernicama u vezi s infrastrukturom za nuklearnu sigurnost i s njome povezanih materijala i alata za osposobljavanje.

2. Pružanje potpore državama, na njihov zahtjev, u izgradnji ljudskih i tehnoloških kapaciteta za održavanje učinkovite infrastrukture u cilju ispunjavanja njihovih obveza u vezi s nuklearnim i drugim radioaktivnim materijalom koji nije pod regulatornom kontrolom.

3. Koordinacija potpore radnoj skupini za odgovor.

4. Pružanje potpore IAEA-e u svrhu provedbe mjera za nuklearnu sigurnost na velikim javnim događanjima.

Ishodi

IAEA doprinosi većoj osviještenosti o potrebi za učinkovitom institucionalnom infrastrukturom u određenoj državi u cilju osiguravanja ispunjavanja nacionalnih i međunarodnih obveza.

Države podrobno shvaćaju prednosti i nedostatke svojih sustava nuklearne sigurnosti u vezi s materijalom koji nije pod regulatornom kontrolom.

Države imaju jasan vremenski plan za razvoj svojih kapaciteta za odgovor u vezi s materijalom koji nije pod regulatornim nadzorom.

5. Naslov 5.: Razvoj programa i međunarodna suradnja

Projekt 1: Razvoj programâ obrazovanja i osposobljavanja

Kontekst

Agencija ima važnu ulogu u osiguravanju usklađenih programa obrazovanja i osposobljavanja zahvaljujući kojima se u državama jačaju kapaciteti za uspostavu i održavanje sustavâ nuklearne sigurnosti. Dostatan broj stručnog i motiviranog osoblja jedan je od važnih preduvjeta za uspostavu i održavanje državnih sustava nuklearne sigurnosti. Osposobljavanje je važan instrument za stjecanje stručnih znanja i ostvarenje odgovarajuće uspješnosti osoblja. IAEA pomaže državama pružanjem osposobljavanja na temelju njihovih zahtjeva i potreba te podupiranjem uspostave programâ i organizacija za osposobljavanje u području nuklearne sigurnosti, uključujući centre za potporu nuklearnoj sigurnosti (NSSC-ovi).

Sistemski pristup osposobljavanju pristup je kojim se osiguravaju logično sazrijevanje, od utvrđivanja znanja, vještina i stavova potrebnih za obavljanje posla ili uloge u području nuklearne sigurnosti do razvoja i provedbe osposobljavanja za postizanje tih kompetencija, te naknadna evaluacija tog osposobljavanja. U okviru ovog projekta posebna pozornost posvetit će se uporabi alata za e-učenje i drugih alata za informatičko osposobljavanje. Projekt nije ograničen na razvoj obrazovanja i osposobljavanja, već uključuje i koordinaciju mreža kao što su Međunarodna mreža za obrazovanje u području nuklearne sigurnosti (INSEN) i Međunarodna mreža centara za osposobljavanje i potporu u području nuklearne sigurnosti (mreža NSSC-ova).

Ciljevi

Promicanje integriranog pristupa razvoju ljudskih resursa u području nuklearne sigurnosti te pomoć državama, uz uvažavanje utvrđenih potreba, u izgradnji njihovih kapaciteta za razvoj i provedbu učinkovitih i održivih programa obrazovanja i osposobljavanja za razvoj ljudskih potencijala u području nuklearne sigurnosti.

Uspostava snažnije suradnje i olakšavanje povećane razmjene informacija među državama o razvoju i provedbi programâ obrazovanja i osposobljavanja u području nuklearne sigurnosti u okviru INSEN-a, Međunarodne mreže NSSC-ova te Informacijskog portala za nuklearnu sigurnost (NUSEC).

Očekivana ostvarenja

1. Razmjena metodologije razvoja ljudskih potencijala za nuklearnu sigurnost s državama i uporaba te metodologije u državama.
2. Osnivanje akademije za voditelje u području nuklearne sigurnosti.
3. Razmjena iskustava i dobrih praksi u osposobljavanju u području nuklearne sigurnosti.
4. Osiguravanje potpore državama članicama u primjeni metodologije sistemskog pristupa osposobljavanju.
5. Pružanje potpore provedbi kontinuirane i redovite analize potreba za osposobljavanjem, evaluaciji osposobljavanja te osnivanju odborâ za osposobljavanje.
6. Potpora i koordinacija aktivnosti mreže NSSC-ova kako bi se olakšala razmjena informacija i resursa te promicala suradnja među državama koje raspolažu centrima za potporu nuklearnoj sigurnosti ili državama koje imaju interes za uspostavu takvih centara.
7. Pružanje pomoći državama u uspostavi i radu NSSC-ova radi održavanja nacionalnih sustava nuklearne sigurnosti s pomoću programa razvoja ljudskih resursa te tehničkom i znanstvenom potporom.
8. Potpora regionalnoj i podregionalnoj suradnji među državama koje planiraju uspostaviti NSSC-ove ili njima već raspolažu.
9. INSEN.
10. Magistarski studij nuklearne sigurnosti.
11. Izobrazba u području nuklearne sigurnosti.
12. Tečajevi o obrazovanju u području nuklearne sigurnosti namijenjeni daljnjoj izobrazbi fakultetskog osoblja.
13. Nastavni materijali za programe obrazovanja u području nuklearne sigurnosti.
14. Izrada tečajeva e-učenja na svim službenim jezicima IAEA-e, uključujući prijevode.
15. Revidiranje starih tečajeva e-učenja, uključujući revidiranje prijevodâ.

Ishod

Države su sposobne učinkovito pokrenuti i provesti mjere za održavanje svojih nacionalnih sustava nuklearne sigurnosti, osobito s pomoću programa za razvoj ljudskih resursa, obrazovanjem, osposobljavanjem te tehničkom i znanstvenom potporom.

6. Naslov 6.: Rodno usmjerena izgradnja kapaciteta i obrazovanje u području nuklearne sigurnosti

Kontekst

Program stipendiranja koji je nazvan po pionirskoj fizičarki i dvostrukoj dobitnici Nobelove nagrade Mariji Skłodowskoj Curie pokrenuo je u ožujku 2020. glavni direktor Rafael Mariano Grossi na manifestaciji IAEA-e povodom Međunarodnog dana žena. Ovom se inicijativom mlade žene nastoji potaknuti da studiraju i rade u područjima nuklearne znanosti i tehnologije odnosno neširenja nuklearnog oružja te osigurati potpora za njihovo obrazovanje i stjecanje radnog iskustva. Studenticama diplomskih studija u području nuklearne znanosti i tehnologije odnosno studija neširenja nuklearnog oružja osigurat će se u okviru programa stipendije u najduljem trajanju od dvije godine. Stipendistkinjama će se ujedno ponuditi mogućnost da obave pripravništvo u IAEA-i na taj način dopune stručna znanja stečena tijekom studija.

Ciljevi

Poticanje mladih žena na karijeru u području nuklearne znanosti i tehnologije odnosno studija neširenja nuklearnog oružja uz osiguravanje studentskih stipendija za visokomotivirane i nadarene studentice diplomskih studija i pružanje mogućnosti obavljanja pripravništva u IAEA-i. Programom će se dugoročno doprinijeti novom naraštaju predvodnica u znanosti, tehnologiji, inženjerstvu i matematici koje će poticati znanstveni i tehnološki razvoj u svojim zemljama.

Očekivano ostvarenje

U okviru programa financirat će se stipendije za najmanje sto stipendistica, uz procijenjeni ukupni trošak od 4 do 6 milijuna EUR za dvogodišnje razdoblje.

Ishod

Osiguravanje znanstvenog obrazovanja i radnog iskustva za žene s ciljem promicanja jednake zastupljenosti u primjeni nuklearnih tehnologija i svladavanja zajedničkih globalnih izazova, među ostalim i izazova u području nuklearne sigurnosti.